

REPERE METODOLOGICE PENTRU APLICAREA CURRICULUMULUI
METODICKÉ USMERNENIA PRE APLIKÁCIU KURRIKULA

LA CLASA A IX-A
V 9. ROČNÍKU (1. ROČNÍK STREDNÝCH ŠKÔL)

ÎN ANUL ȘCOLAR 2021-2022
V ŠKOLSKOM ROKU 2021 – 2022

LIMBA ȘI LITERATURA MATERNĂ SLOVACĂ
SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA – MATERINSKÝ JAZYK

București, 2021

Obsah / Cuprins

Úvod.....	3
1. Koncepcia nových učebných osnov	4
2. Orientačné celoročné plánovanie učiva	8
3. Overovanie stupňa nadobudnutých kompetencií	12
3.1 Obsahové zameranie testu zo slovenského jazyka a literatúry – vstupný test do 9. ročníka ...	12
3.2 Vstupný test.....	13
3.3 Hodnotiaca stupnica	22
4. Príklady vyučovacích aktivít.....	25
4.1 Vyučovacia aktivita založená na teórii viacnásobných inteligencií uplatnená pri literárnom diele Kocúrkovo od Jána Chalupku.....	25
4.2 Vyučovacia aktivita založená na komunikácii	29
4.3 Vyučovacia aktivita zameraná na obohacovanie slovnej zásoby	35
5. Učebné zdroje – zamerané na vyučovanie slovenského jazyka a literatúry. Využitie pozitívnych skúseností overených praxou pri dištančnom vyučovaní počas pandemického obdobia.....	40
5.1 Online aplikácie zamerané na vyučovanie slovenského jazyka a literatúry v školách s vyučovacím jazykom slovenským.....	40
5.2 Online aplikácie zamerané na vyučovanie slovenského jazyka v školách s vyučovacím jazykom rumunským	42
Zoznam použitej literatúry	43

Úvod

Učebné osnovy vypracované na základe kompetencií postupujúcich z jedného ročníka štúdia do druhého umožňujú v závislosti od kontextu každej triedy žiakov, flexibilný prístup pri navrhovaní a organizácii vzdelávacích aktivít. Ak v kolektíve triedy sa ukáže, že daná kompetencia nebola dostatočne dosiahnutá, je možné ju v nasledujúcom ročníku upevniť anticipujúc špirálovitú perspektívu riadenia vzdelávacích aktivít, ktorá znovu spojí/integruje danú kompetenciu alebo koncept, ktorý nebol dostatočne upevnený z predchádzajúceho ročníka do súčasných učebných osnov.

Pri štruktúrovaní ročného plánovania učiva na školský rok 2021-2022, vyučujúci bude zohľadňovať nasledovné skutočnosti:

- posúdenie možných problémov s učením v súvislosti s prerušením prezenčnej formy vyučovacieho procesu počas školského roka 2020-2021, napríklad prípadné problémy s osvojením si konkrétnych pojmov a zručností;
- štúdium ročného plánovania za minulý rok a identifikácia učiva, ktoré nebolo prebrané počas online vyučovania;
- vytvorenie ročného plánovania učiva na základe súboru otázok: Čo môžem z minuloročného učiva integrovať do učiva pre 9. ročník tak, aby kontinuita osvojovania si predpísaných zručností nebola narušená? Ktoré časti učiva môžem zopakovať a ako tieto prvky súvisia s novým obsahom vyučovania pre aktuálny rok?
- vymedzenie, hneď na začiatku školského roka, dostatočného časového horizontu za účelom vykonania dôkladného úvodného hodnotenia a úpravu počiatočného plánovania učiva na základe výsledkov hodnotenia.

Pri koncipovaní predkladaných metodických usmernení vychádzame z nasledujúcich premís:

- jazyk je hlavným nástrojom usporiadania myšlienok a skladá sa zo vzájomne závislých systémov a znakov a je hlavným nástrojom komunikácie. Prostredníctvom jazyka sa buduje osobná, národná a kultúrna identita, ako aj medziľudské vzťahy, ktoré podporujú začlenenie sa do spoločnosti. V kontexte slovenskej menšiny žijúcej v Rumunsku, učenie sa slovenského jazyka ako materinského jazyka, sa začína od narodenia a pokračuje počas celého života. Týmto sa slovenský jazyk stáva prostriedkom na vyjadrenie myšlienok, pocitov a osobných skúseností.
- Učebné osnovy pre Slovenský jazyk a literatúru zabezpečujú osobný rozvoj žiakov v širšom sociokultúrnom kontexte. Získanie všeobecných zručností, ako je poznanie, implementácia poznania, vyjadrenie vlastného názoru, je významným rozmerom vyučovacieho procesu, prostredníctvom ktorého sa osnovy uplatnia v škole. Učebné osnovy sú štruktúrované na základe komunikačno-funkčného modelu a odporúčajú zúročiť všetky nadobudnuté skúsenosti žiakov, integrujúc dimenziu formálneho, neformálneho a informálneho vzdelávania. Interferencie uvedeného vzdelávania facilitujú u žiakov rozvoj všeobecných kompetencií prostredníctvom špecifických kompetencií spojených s vhodnými vyučujúcimi aktivitami.
- Vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra buduje vzťah medzi kultúrou ako artefaktom a školou ako prostriedkom odovzdávania kultúry prostredníctvom učebných osnov vyznačujúcich sa pestrosťou medzipredmetových vzťahov, propagujúc teóriu viacnásobných inteligencií a kooperatívne učenie.

- Vyučovací predmet Slovenský jazyk a literatúra svojou štruktúrou a obsahovou komplexnosťou prispieva k budovaniu a rozvoju všetkých kľúčových kompetencií a je základom pri definovaní vzdelávacieho ideálu európskeho typu – tzv. celoživotné vzdelávanie.

1. Koncepcia nových učebných osnov

Majúc na zreteli uvedené spektrum premís, učivo zo Slovenského jazyka a literatúry pre 9. ročník (1. ročník stredných škôl) sme štruktúrovali do **5 tematických oblastí**: **a)** Ústna komunikácia (*Comunicarea orală*), **b)** Literatúra (*Lectură*), **c)** Sloh (*Redactare*), **d)** Prvky výstavby písomnej komunikácie (*Elemente de construcție a comunicării*), **e)** Interkultúrne prieniky (*Elemente de interculturalitate*). Na základe uvedeného usporiadania učiva sme štruktúrovali aj špecifické kompetencie, ktoré predpisuje učebná osnova pre 9. ročník schválená Nariadením ministra školstva, výskumu a mládeže č. 3458/09.03.2004:

COMPETENȚE GENERALE

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, prin receptarea și producerea mesajelor orale
2. Folosirea instrumentelor de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare
3. Argumentarea în scris a opiniilor în diverse situații de comunicare
4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii slovacke în receptarea și producerea mesajelor orale și scrise
5. Integrarea culturii proprii în context cultural național și universal

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, prin receptarea și producerea mesajelor orale

1.1. exprimarea orală a propriilor reacții și opinii privind textele receptate

- exprimarea orală a reacțiilor și a opiniilor față de texte literare și nonliterare, față de filme văzute (monolog, dialog)

1.2. identificarea elementelor specifice din structura unor tipuri textuale studiate rolul verbelor în narațiune

- rolul adjectivelor în descriere
- rolul formulelor de adresare, de inițiere, de menținere și de închidere a contactului verbal în monolog și în dialog

1.3. identificarea elementelor dintr-un text care confirmă sau infirmă o opinie privitoare la textul respectiv

- textul critic în raport cu textul discutat

1.4. argumentarea unui punct de vedere privind textele studiate

- tehnica argumentării
- discurs argumentativ oral

2. Folosirea instrumentelor de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare

2.1. aplicarea unor tehnici vizând înțelegerea textelor literare sau nonliterare

- stabilirea ideilor principale
- rezumarea
- identificarea câmpurilor semantice dominante dintr-un text

2.2. identificarea temei textelor studiate

- temă, motiv, viziune despre lume
- relații tematice între textele pentru studiu din clasa a IX-a și texte studiate în gimnaziu

2.3. compararea ideilor și atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiași teme literare

- modul de reflectare a unei idei sau a unei teme în mai multe opere literare (aparținând unor genuri sau epoci diferite sau unor arii culturale diferite)

2.4. analizarea componentelor structurale și expresive ale textelor literare studiate și discutarea rolului acestora în tratarea temelor

- componente structurale și expresive (elemente de construcție în textele lirice; elemente de construcție a subiectului și a personajelor în texte epice; figuri de stil; tropi)

2.1. compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în textele ficționale și nonficționale

- ficțiune, imaginație, invenție și realitate, adevăr-scopul comunicării (informare, delectare, divertisment etc.)
- reacțiile receptorului (cititor, ascultător)
- „eu ficțional” și „eu real”, text ficțional, text nonficțional

2.2. aplicarea conceptelor de teorie literară în analiza și discutarea textelor literare studiate

- genuri literare (epic, liric, dramatic), specii literare
- autor, narator, eu liric, cititor
- moduri de expunere, narațiunea (narațiunea la persoana a III-a și la persoana I; momentele subiectului; timpul și spațiul în narațiune)
- descrierea (portretul literar, tabloul)
- dialogul (mijloc de caracterizare a personajelor)
- personajul (caracterizarea personajului, portretul fizic și portretul moral)
- figuri de stil (personificare, comparație, enumerație, repetiție, epitet, hiperbolă, antiteză, metaforă, alegorie, inversiune)

3. Argumentarea în scris a opiniilor în diverse situații de comunicare

3.1. redactarea unor texte diverse

- relatarea unei experiențe personale, descriere, argumentare, rezumat, caracterizare de personaj, povestire, fișe de lectură, referat; știri, anunțuri publicitare, corespondență privată și oficială, formulare tipizate

3.2. identificarea structurilor argumentative într-un text dat

- construcția textului argumentativ

3.3. compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii

- interpretări și judecăți de valoare

2.1. argumentarea în scris a unui punct de vedere privind textele studiate, teme din viața cotidiană

- tehnica argumentării
- discurs argumentativ în scris
- tehnici de redactare ale argumentelor

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii slovacă în receptarea și producerea mesajelor orale și scrise

4.1. utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea diverselor texte

- niveluri ale receptării textelor orale și scrise: fonetic, ortografic și de punctuație, morfosintactic, lexicosemantic, stilistico-textual, nonverbal și paraverbal
- texte ficționale; texte nonficționale: care reflectă o experiență personală, jurnalistice, juridicadministrative sau științifice, argumentative

4.2. utilizarea corectă și adecvată a formelor exprimării orale și scrise în diverse situații de comunicare

- normele limbii literare la toate nivelurile (fonetic, ortografic și de punctuație, morfosintactic, lexicosemantic, stilistico-textual)
- reguli și tehnici de construire a monologului (povestire / relatare orală, descriere orală, argumentare orală) - reguli și tehnici de construire a dialogului (conversație, discuție argumentativă)
- rolul elementelor verbale, paraverbale și nonverbale în comunicarea orală

4.3. respectarea convențiilor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintactico-morfologice în interacțiunea verbală

- exerciții de utilizare a semnelor de punctuație și de ortografie, în funcție de intenția de comunicare și de mesajul transmis
- exerciții de identificare a formei corecte a unor fapte de limbă
- utilizarea jocurilor de cuvinte/fraze bazate pe confuzii fonetice/lexicale/sintactico-morfologice

4.4. folosirea achizițiilor privind structuri morfosintactice complexe ale limbii slovacă literare pentru înțelegere corectă și exprimare nuanțată a intențiilor comunicative

- selectarea dintr-o serie sinonimică a cuvintelor care exprimă adecvat/nuanțat intenția comunicativă
- formularea de enunțuri în care elevii solicită/ofere informații detaliate cu privire la impresiile, emoțiile lor în fața unor probleme diverse
- dezbateri pe teme de interes pentru elevi, în perechi, conduse/moderate de un alt coleg

4.5. valorificarea relației dintre normă, abatere și uz în adecvarea strategiilor individuale de comunicare

- alcătuirea de texte scurte în care elevii să utilizeze corect normele limbii standard
- completarea unor texte lacunare cu termeni/cuvinte adecvate mesajului pe care intenționează să-l transmită, respectând relația normă-abatere-uz

5. Integrarea culturii proprii în context cultural național și universal

5.1. identificarea elementelor specifice culturii proprii

- elementele specifice culturii naționale
- dezbateri asupra textelor studiate
- exerciții de identificare a unor valori culturale specifice minorității slovace din România promovate în textele unor autori slovaci
- realizarea unor miniculegeri de folclor local
- prezentări ale specificului local în spațiul multietnic
- realizarea unor ghiduri turistice pentru spațiul cultural local/regional/național/european, prin valorificarea elementelor învățate la geografie, istorie, științe socioumane și a experienței personale

5.2. compararea elementelor de cultură și civilizație slovacă cu elemente ale culturii române

- exerciții de identificare a unor similitudini între culturi diferite, identificate în texte studiate și în experiențele proprii de viață
- discuții privind raporturile dintre textele comparate
- discuții despre diferențele culturale ale comunității proprii și ale altor comunități etnice (comportamente sociale, valori, stil de viață)
- exerciții de redactare de texte diverse (articole pentru revista școlii, ziarul local, broșuri de prezentare) privind interferențele culturale
- exerciții de receptarea unui set de valori recunoscute social și cultural, manifestând toleranță și respect pentru valorile celuilalt
- inițierea unor comunicări, prin corespondență, cu elevi din alte țări

2. Orientačné celoročné plánovanie učiva

Školský rok:

Vzdelávacia oblasť: *Jazyk a komunikácia*

Vyučovací predmet: *Slovenský jazyk a literatúra – materinský jazyk*

Ročník: *IX. ročník (I. ročník stredných škôl)*

Učebné zdroje:

Slovenská literatúra – učebnica pre 9. ročník, Molnár Ivan, Heckel Matei, Editura didactică și pedagogică, București, 1995

Doplňkové učebné zdroje:

Nový slovenský jazyk pre stredné školy 1. roč. – učebnica, Milada Caltíková a kol., Orbis Piscus Istropolitana, Bratislava, 2019

Literatúra I pre stredné školy – učebnica, Alena Polakovičová, Milada Caltíková a kol. Orbis Piscus Istropolitana, Bratislava, 2002

Antológia slovenskej literatúry – zväzok 1. Elena Darina Kmeťová, Anna Mótovská, Vydavateľstvo Ivan Krasko, Nadlak, 2003

Vzdelávacia inštitúcia:

Vyučujúci:

I. SEMESTER

Učebná jednotka	Špecifické ciele	Vzdelávací obsah	Počet hodín	Týždeň	Poznámky
		Vstupný test	1	1	
1. Komunikujeme efektívne		<ul style="list-style-type: none">komunikačný reťazec - kontext literárneho diela – funkcie literárneho dielaliteratúra – literárna veda – druhy literatúry – výrazové prostriedky umeleckej literatúryautor – rozprávač – postava – pásmo rečičitateľ – čítanie – interpretácia	5	1-2	
		<ul style="list-style-type: none">jazyková komunikácia (komunikačný reťazec – druhy komunikácie – prostriedky komunikácie)	2	2	
		<ul style="list-style-type: none">slovo - zvuková podoba slova	2	3	
		<ul style="list-style-type: none">slohotvorný (textotvorný) proces (fázy tvorenia textu – štýlotvorné činitele – jazykový štýl – slohové postupy – slohové útvary/žánre)	5	3-4	
		<ul style="list-style-type: none">interkultúrna komunikácia v slovenskej dolnozemskej literatúre	2	4-5	
		<ul style="list-style-type: none">opakovanie	1	5	
		<ul style="list-style-type: none">hodnotenie	1	5	

2. Cesty za poznáním	<ul style="list-style-type: none"> • staroveká literatúra – spoločenský a historický kontext, literárne žánre starovekej literatúry • báj/mýtus, podobenstvo – Biblia • ľúbostná lyrika - Pieseň piesní • bájka - Ezop 	6	5-6-7	
	• práca s informáciami, práca s textom (získavanie informácií – zdroje informácií – spracovanie informácií)	2	7	
	• slovo, lexikálny význam, rozsah a obsah významu slova	2	7-8	
	• monologické útvary hovorového štýlu (rozprávanie príbehu – rozprávací slohový postup – vtip – súkromný list – e-mail – esemeska)	2	8	
	• interkultúrna komunikácia v slovenskej dolnozemskej literatúre	2	8-9	
	• opakovanie	1	9	
	• hodnotenie	1	9	
3. Životné vzory	<ul style="list-style-type: none"> • stredoveká literatúra na území Slovenska, spoločenský a historický kontext na území Slovenska, literárne žánre stredovekej literatúry • legenda – Život Konštantína, Legenda o svätom Svoradovi a Benediktovi • hymnus – Proglas • modlitba – Otčenáš (starosloviensky variant) 	7	9-10-11	
	<ul style="list-style-type: none"> • príprava na písomnú prácu • vypracovanie písomnej práce • diskusie na margo písomnej práce 	3	11-12	
	• bežná komunikácia - hovorový štýl (znaky hovorového štýlu)	1	12	
	• slovo - gramatický význam, slovné druhy	2	12	
	• monologické útvary hovorového štýlu (oznámenie – blahoželenie – pozdrav – kondolencia – súkromný inzerát)	2	13	
	• interkultúrna komunikácia v slovenskej dolnozemskej kultúre	1	13	
	• opakovanie	1	13	
	• hodnotenie	1	14	
	Počet hodín vyhradených pre učiteľa	3	14	
Celkový počet hodín v I. semestri		56		14 týždňov

II. SEMESTER

Učebná jednotka	Špecifické ciele	Vzdelávací obsah	Počet hodín	Týždeň	Poznámky
4. Medzil'udské vzťahy		<ul style="list-style-type: none"> humanistická a renesančná literatúra na území Slovenska, spoločenský a historický kontext, literárne žánre humanistickej a renesančnej literatúry básnická skladba – Martin Rakovský (Knižka o spoločenských vrstvách v štáte ...) 	4	15	
		• dialogické útvary hovorového štýlu - osobný rozhovor	2	16	
		• vzťahy medzi lexikálnymi významami slov (polysémia – homonymia – synonymia – antonymia – paronymia)	3	16-17	
		<ul style="list-style-type: none"> oficiálna komunikácia/administratívny štýl (znaky administratívneho štýlu – informačný slohový postup) útvary administratívneho štýlu (oznámenie – ospravedlnenie – splnomocnenie) 	5	17-18	
		• interkultúrna komunikácia v slovenskej dolnozemskej kultúre	2	19	
		• opakovanie	1	19	
		• hodnotenie	1	19	
5. Cesty filozofie a zmyslu ľudskej existencie		<ul style="list-style-type: none"> baroková literatúra na území Slovenska, spoločenský a historický kontext, literárne žánre barokovej literatúry didakticko-reflexívna lyrika – Hugolín Gavlovič (Valaská škola mravúv stodola) duchovná pieseň – Benedikt Szöllösi (Cantus catholici), Juraj Tranovský (Cithara sanctorum) 	8	20-21	
		• dialogické útvary hovorového štýlu - telefonický rozhovor – čet	2	22	
		<ul style="list-style-type: none"> slovná zásoba - lexika, druhy slovnej zásoby a jej systém, slovníky, druhy slovníkov – zostavovanie slovníka 	3	22-23	
		• útvary administratívneho štýlu (potvrdenie – žiadosť – motivačný list – životopis – europass)	6	23-24-25	
		• interkultúrna komunikácia v slovenskej dolnozemskej kultúre	2	25	
		• opakovanie	1	25	
		• hodnotenie	1	26	

6. Argumenty a mravné hodnoty	<ul style="list-style-type: none"> • klasicistická literatúra na území Slovenska, spoločenský a historický kontext (Anton Bernolák – pestovanie národného jazyka, Zakladanie vedeckých a osvietenských spolkov; Juraj Fándly – Podpora reforiem feudalizmu a rozširovanie osvety a vzdelania) • osvietenský klasicizmus na území Slovenska, literárne žánre osvietenskej literatúry • román – Jozef Ignác Bajza (René mláďenca príhodi a skúsenosti) • vrcholný klasicizmus – žánre • dráma – Ján Chalupka (Kocúrkovo) • epos – Ján Hollý (Svatopluk) 	15	26-27- 28-29	
	• dialogické útvary hovorového štýlu: debata – diskusia – polemika	4	30	
	<ul style="list-style-type: none"> • príprava na písomnú prácu • vypracovanie písomnej práce • diskusia na margo písomnej práce 	3	31	
	• obohacovanie slovnej zásoby (odvodzovanie slov – skladanie slov – skracovanie slov – tvorenie viacslovných pomenovaní)	3	31-32	
	• útvary administratívneho štýlu (dotazník – anketa - správa o činnosti – prezentácia – zápisnica)	4	32-33	
	• interkultúrna komunikácia a slovenská dolnozemska identita	2	33	
	• opakovanie	1	34	
	• hodnotenie	1	34	
	Počet hodín vyhradených pre učiteľa	2	34	
Celkový počet hodín v II. semestri				

3. Overovanie stupňa nadobudnutých kompetencií

Aby učiteľ identifikoval vzdelávacie potreby žiakov 9. ročníka (1. ročníka stredných škôl) v školskom roku 2021-2022, celoročný vyučovací proces musí začať vstupným hodnotením kompetencií z predmetu Slovenský jazyk a literatúra osvojených počas predchádzajúceho ročníka, t.j. 8. ročníka základnej školy. Tento hodnotiaci prístup bude zohľadňovať celú škálu predpísaných kompetencií v učeních osnovách pre Slovenský jazyk a literatúra z druhého stupňa základnej školy.

Táto časť metodických usmernení si kladie za cieľ podporiť učiteľov, pomocou hodnotiacich úloh usporiadaných do testu, v procese overovania stupňa osvojenia si daných kompetencií u žiakov začínajúcich stredoškolské štúdium. Hodnotiace úlohy budú štruktúrované tak, aby pokryli dané kompetencie a budú odrazovým bodom pri výstavbe budúcich, kontextových a na kompetencie zameraných vzdelávacích aktivít.

Príklady hodnotiacich úloh poukážu na to, ako sa meria úroveň dosiahnutia kompetencie, a zároveň budú príkladom osvedčených postupov pre učiteľov, ktorí neabsolvovali odbornú prípravu zameranú na hodnotenie kompetencií. Súčasne sa odporúča používať aj alternatívne hodnotiace nástroje, ktoré umožňujú komplexné hodnotenie úrovne dosiahnutia jednotlivých predpísaných kompetencií, ako napríklad: písomné testy, projekt, portfólio a pod.

3.1 Obsahové zameranie testu zo slovenského jazyka a literatúry – vstupný test do 9. ročníka

Cieľ	Cieľom testovania je porovnať výkony žiakov v slovenskom jazyku a literatúre a na základe výsledkov žiakov poskytnúť spätnú väzbu rodičom ako aj samotnému učiteľovi o úrovni dosiahnutých kompetencií počas štúdia na 2. stupni základnej školy (5. – 8. ročník).
Čas riešenia	120 minút
Počet testových úloh	18 úloh
Forma testových úloh	7 uzavretých úloh s výberom odpovede zo štyroch možností. 11 otvorených úloh s tvorbou krátkej odpovede.
Testované oblasti	<ul style="list-style-type: none">• čítanie s porozumením: porozumenie explicitne i implicitne uvedeným informáciám v prečítanom texte• jazyková komunikácia: praktické využívanie jazykových prostriedkov (zvuková, lexikálna, morfológická, syntaktická rovina jazyka a pravopis) sloh, štylizácia textu• literárna komunikácia: čítanie a interpretácia slovenských literárnych textov, čitateľské a interpretačné zručnosti
Charakteristika textov	Texty primerané žiakom 9. ročníka (1. ročníka SŠ): súvislé a nesúvislé texty, autentické i upravené texty, umelecké a vecné texty.
Kognitívna úroveň	<ul style="list-style-type: none">• zapamätanie – poznávanie a rozpoznávanie, vybavovanie• porozumenie – interpretácia, usudzovanie, porovnávanie, dedukcia, vysvetľovanie, dokazovanie• aplikácia – uplatnenie postupu riešenia problému, implementácia• analýza – rozlišovanie, usporiadanie, prisudzovanie• hodnotenie – určovanie, vyvodzovanie
Povolené pomôcky	Pero, ktoré píše namodro.
Hodnotenie	1 bod za správnu odpoveď, 0 bodov za nesprávnu odpoveď a žiadnu odpoveď. Poznámka: <i>Porovnaj hodnotiacu stupnicu uvedenú na konci testu.</i>

3.2 Vstupný test

VSTUPNÝ TEST ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATÚRY

školský rok: 2021-2022

IX. ROČNÍK

semester: I.

Meno a priezvisko žiaka: Škola:

* Všetky zadania sú povinné.

* Čas na vypracovanie: 120 minút.

* 10 bodov z úradu.

ZADANIE I.

(30 bodov)

Je daný nasledovný text:

Sitniansky vatrár – podľa Jozefa Horáka

Písal sa rok 1570. Toho roku sa jar trochu oneskorila, preto Turci sa začali neskoršie hýbať. Tejto jari beg Ahmet si mienil, že sa musí dostať k ťažkým pokladniciam Štiavnice, čo by čo bolo. Chystal veľkú výpravu. Mal premyslený dobrý plán a bol istý, že keď ho uskutoční, Štiavničania popustia. Vedel, že zvedí sledujú každý jeho krok, že vatrári sú na strážu vo dne v noci, vedel, že mesto sa bude brániť. Novohradský beg vedel i to, že keby sa pustil proti mestu na bielom dni, otvorene bez príprav, nedošiel by ani k Nemciam, ba ani do krupinského chotára, a už by vatra blčala na Sitne a oznamovala celému kraju jeho nevítaný príchod. I zaumienil si, že teraz bude obozretnejší. Aj on vyšle zvedov, aby pozisťovali sídla vatrárov, potom všetkých pekne polapajú a hneď celou silou udrú na Štiavnicu.

Takto hútal a tak sa i rozhodol spraviť.

Raz v apríli, popoludní, keď bol vypil neveľkú čašu čiernej kávy, udrél na medený gong. Ťažká záclona, čo visela pred vchodom do izby, vzápätí sa pohýbala a do komnaty vkročil sluha.

– Nech príde Hassan! – rozkázal beg.

O niekoľko chvíľ volaný vkročil do komnaty.

– Sadni, – kývol beg, ukazujúc na zem vedľa seba. Keď si Hassan sadol, Ahmet sa nachýlil k nemu a pološeptom začal hovoriť:

– Hassan, dobre počúvaj, prečo som ťa volal.

– Kvôli tebe i do vriaceho oleja skočím, – sľuboval Hassan.

– Možno, že i ta prídeš, ale teraz počúvaj, lebo napred musíš vykonať vec, ktorou ťa teraz poverím.

– Rozkazuj! – sklonil hlavu Hassan.

– Teraz počúvaj! Keď slnce bude vstávať a bude nový deň, vezmeš niekoľko najlepších ľudí a odídeš. Pôjdeš cez lesy k Štiavnicu. Preslídite všetky chodníčky, cestičky, dozviete sa, lebo psí jazyk d'aurov dobre poznáš, kde sa skrývajú ti prekliati, čo zapalujú vatri, keď zbadajú môj príchod. Chystám sa vykrútiť smelým Štiavničanom, čo sa nechcú skloniť pred mnou, pyšné šije. Ale najsamprv musím polapať vatrárov, aspoň tých, čo strážia cesty do Štiavnice. Pozisťuješ, kde sú a ako by bolo ich najľahšie zlapať. Dozvedaj sa i to, koľko vojakov je za múrmi mesta a koľko strážia pred bránami. Hľadať, azda nájdeš cestu, po ktorej by sme nebadane mohli vnieť oheň za múry mesta a šablami zaihrať neveriacim pred nosmi. Preoblečte sa za rubárov, tak nikomu nebudete biť do očí, keď vás stretnú v lesoch.

Hassan počúval a prikyvoval hlavou. Oči sa mu blyšťali, prsty sa mu triasli od nedočkavosti, lebo vedel, ak sa mu vec podarí, Ahmet ho bohato odmení. [...]

– Dobre, Hassan, si udatný, viem aký bol tvoj otec, kým ho prekliati nenastokli na kôl. Čo potrebuješ, vezmi a chod'. Dobrý pozor dávaj! Nepíš, neznač, len do pamäti vrývaj všetko, tam to nikto nenájde. Alah nech ti dá vidieť za troch a počúvať za štyroch. Keď sa mesiac bude vracat' do splnu, budem ťa tu čakať.

Beg kývol rukou a milo sa usmial. Hassan vstal, hlboko sa poklonil a ticho, ako prišiel, vytratil sa z komnaty. [...]

Napíšte odpoveď na každú z nižšie uvedených požiadaviek vzťahujúcich sa na daný literárny text. Odpoveď napíšte na miesto určené v zadaní každej požiadavky.

Úloha č. 1	3 body
Nasledujúce výroky doplňte vhodným vysvetlením.	
<p>a) Veta „<i>Beg kývol rukou a milo sa usmial.</i>“ sa končí bodkou, pretože je vetou.</p> <p>b) Vety v nižšie danom úryvku začínajú , ktorá uvádza v dialógu.</p> <p>– <i>Sadni, – kývol beg, ukazujúc na zem vedľa seba. Keď si Hassan sadol, Ahmet sa nachýlil k nemu a pološeptom začal hovoriť:</i></p> <p>– <i>Hassan, dobre počúvaj, prečo som ťa volal.</i></p> <p>– <i>Kvôli tebe aj do vriaceho oleja skočím, – sľuboval Hassan.</i></p> <p>– <i>Možno, že i ta prídeš, ale teraz počúvaj, lebo napred musíš vykonať vec, ktorou ťa teraz poverím</i></p> <p>– <i>Rozkazuj! – sklonil hlavu Hassan.</i></p> <p>– <i>Teraz počúvaj!.</i></p>	

Úloha č. 2	2 body
Vyberte jednu z uvedených možností, ktorá dopĺňa výrok:	
<p>Vatra blčala na Sitne a oznamovala celému kraju:</p> <p>a. príchod tureckých zvedov preoblečených za rubárov</p> <p>b. nevítaný príchod novohradského bega Ahmeta</p> <p>c. príchod jari v roku 1570</p> <p>d. polnočnú hodinu</p>	

Úloha č. 3	2 body
Vyberte jednu z uvedených možností, ktorá dopĺňa výrok:	
<p>Turecké vojsko nemôže dobyť mesto Štiavnicu, pretože:</p> <p>a. nemá dostatočné množstvo zbraní</p> <p>b. mesto chráni mohutné múry a obranné veže</p> <p>c. mesto je obklopené veľmi hustým lesným porastom</p> <p>d. vatrári sú na strážu vo dne v noci</p>	

Úloha č. 7	7 bodov
<p>Odpovedajte na základné žurnalistické otázky: <i>Kto? Čo? Kedy? Kde? Prečo?</i> a napíšte krátku správu o pláne novohradského bega Ahmeta.</p>	

7 bodov

Odpovedajte na základné žurnalistické otázky: *Kto? Čo? Kedy? Kde? Prečo?* a napíšte krátku správu o pláne novohradského bega Ahmeta.

[illegible]

Je daný nasledovný text:

Za divočinou netreba chodiť na Borneo či do Amazonského pralesa. Filmári z Liptova ju našli pár metrov od vlastného domu. Po filmoch o medveďoch v Tichej doline a o Vlčích horách nakrútili film o našej najdivšej rieke, Belej. Nie turisti, vodáci a raftáci¹ ubližujú prírode, ale regulácie², priehrady a znečistenie. Ani v Belej už nie je toľko rýb ako v minulosti, raky žijú iba v jej prítokoch. Napriek tomu Belá v porovnaní s inými riekami ešte stále vytvára divočinu. Niekde sú hlbčiny, inde plytčiny, kamene, piesok.

Všetky zábery sú vo filme autentické³. Nič nedorábajú so zvieratami v zajatí. V horách treba filmovať v každom počasí. Zaujímavé miesta sú vzdialené aj dva dni chôdze od najbližšej cesty. Nie je to ľahká práca. V prvom rade treba trpezlivosť. Filmári dopredu vedeli, že na dokument budú potrebovať tri roky. Nie všetko sa však podarí. Napríklad zábery vlčat pri rieke filmári nemajú. Prvý rok našli vlčicu s mladými, na ďalší rok sa však už nevrátila. Na vlky sa poľuje, podľa úradov sú premnožené. Vlčica možno už ani nežije. Filmári však nič neinscenujú. Ukazujú autentické príbehy miesta – aj keď v ňom nebudú vlčie mláďatá. Rieka Belá im pripravila množstvo iných príbehov.

Jana Čavojská – Divoká rieka

¹raftáci – vodáci splavujúci prudké horské rieky na nafukovacom gumenom člne

²regulácia – úprava

³autentický – pôvodný, pravý

Úloha č. 1	2 body
Vyberte jednu z uvedených viet, v ktorej sa nachádzajú antonymá.	
<p>a. Na tovar bola poskytnutá zľava práve vtedy, keď sa sprava vracal vedúci.</p> <p>b. Kto dobré kúpi, má radosť z kúpy.</p> <p>c. Uprel na nás veselý pohľad, hoci nedávno ešte smútil.</p> <p>d. Niekde sú hlbčiny, inde plytčiny.</p>	

Úloha č. 2	2 body
Vyberte jednu z uvedených možností, v ktorej sú zastúpené všetky ohybné slovné druhy.	
<p>a. vlčatá, zaujímavé, našej, tri, riekami</p> <p>b. piesok, našli, dva, autentické, kamene</p> <p>c. turisti, ľahká, našej, tri, vytvára</p> <p>d. zábery, najdivšej, prítokoch, rýb, vzdialené</p>	

Úloha č. 3	6 bodov
Slová v zátvorkách dajte do správneho tvaru.	
<p>Pred (dva) _____ rokmi Karol bol vonku aj počas silnej (búrka) _____</p> <p>a (výchrica) _____. Dážď šľahal zo všetkých (strana) _____. Vietor bol taký silný, že silné stromy sa (lámať) _____ a s (hukot) _____ padali do rieky.</p>	

Úloha č. 4	3 body
Vyberte jednu z možností, v ktorej sú zastúpené všetky číslovky (určité i neurčité) rovnakého druhu.	
<p>a. jednakému, štvorakých, trojakého, niekoľkorakou</p> <p>b. päťkrát, trojnásobného, druhému, mnoho ráz</p> <p>c. sedem, ôsmich, tretím, veľa</p> <p>d. druhým, ôsmej, mnohí, siedmim</p>	

Úloha č. 5	3 body
Od slovies: <u>skočiť</u>, <u>napísať</u>, <u>hovoriť</u> utvorte oznamovací spôsob.	
<ul style="list-style-type: none"> • skočiť _____ • napísať _____ • hovoriť _____ 	

Úloha č. 6	4 body
Z uvedených prirovnaní utvorte prídavné mená.	
<ul style="list-style-type: none"> • ako maslo _____ • ako fialka _____ • ako jahoda _____ • ako malina _____ 	

Úloha č. 7	3 body
Uved'te požadovanú formu uvedených prídavných mien.	
<ul style="list-style-type: none"> • najrýdzejší (I. stupeň – pozitív) _____ • pekný (II. stupeň – komparatív) _____ • milý (III. stupeň – superlatív) _____ 	

Úloha č. 8 10 bodov Z nasledujúcej vety vypíšte dve podstatné mená a určte ich rod, číslo, pád a vzor.
Veta: <i>Dve vatry blčali na Sitne a oznamovali jeho nevítaný príchod.</i> Analýza:

Úloha č. 9 3 body Napište slovom uvedené číslovky.
<ul style="list-style-type: none"> • 12 _____ • 940 _____ • 43 _____

Úloha č. 10 4 body Ku každému druhu vety a) – d) prirad'te vetu 1) – 5), ktorú predstavuje.																			
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="text-align: center; width: 30px;">a</td><td>oznamovacia veta</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">b</td><td>rozkazovacia veta</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">c</td><td>opytovacia veta</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">d</td><td>želacia veta</td></tr> </table>	a	oznamovacia veta	b	rozkazovacia veta	c	opytovacia veta	d	želacia veta	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="text-align: center; width: 30px;">1</td><td>Uprac si svoju záhradu!</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">2</td><td>Nech sa ti darí!</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">3</td><td>Včera sme sa vrátili z výletu.</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">4</td><td>Kto je na ulici?</td></tr> <tr><td style="text-align: center;">5</td><td>Aký zaujímavý film!</td></tr> </table>	1	Uprac si svoju záhradu!	2	Nech sa ti darí!	3	Včera sme sa vrátili z výletu.	4	Kto je na ulici?	5	Aký zaujímavý film!
a	oznamovacia veta																		
b	rozkazovacia veta																		
c	opytovacia veta																		
d	želacia veta																		
1	Uprac si svoju záhradu!																		
2	Nech sa ti darí!																		
3	Včera sme sa vrátili z výletu.																		
4	Kto je na ulici?																		
5	Aký zaujímavý film!																		
Písmená zodpovedajúce správnym odpovediam sú:																			
<table border="1" style="display: inline-table; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 30px; text-align: center;">a</td> <td style="width: 30px; text-align: center;">b</td> <td style="width: 30px; text-align: center;">c</td> <td style="width: 30px; text-align: center;">d</td> </tr> <tr> <td style="height: 20px;"></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>		a	b	c	d														
a	b	c	d																

V rozsahu 1 strany opíšte svojho najlepšieho spolužiaka/svoju najlepšiu spolužiačku. Vyberajte si priliehavé slová, používajte vhodné umelecké prostriedky. Vek a telesné nedostatky radšej len naznačte.

Bodovanie sa udeľuje nasledovne:

1. Vonkajšia forma slohovej práce – **4 body** (po 1 bode za čitateľnosť, zreteľné grafické členenie odsekov, čistotu textu a dodržiavanie okrajov)
2. Vnútna forma slohovej práce – **14 bodov** (obsah – 4 body, kompozícia – 2 body, jazyk – 5 bodov, štýl – 3 body).
3. Celkový dojem/celkové vyznenie práce – **2 body**

Poznámka č. 1

Práca by nemala obsahovať nelogické názory, protispoločenské postoje a neetické názory, názory propagujúce poškodzovanie ľudského zdravia, iné.

Poznámka č. 2

Žiak získa body za vonkajšiu formu slohovej práce len v prípade dodržania požadovaného rozsahu.

[illegible]

3.3 Hodnotiaca stupnica

ZADANIE I. (30 bodov)

Úloha č. 1 3 body

- Za vhodné doplnenie vety v tomto znení: „pretože je oznamovacou vetou“ 1 bod
- Za doplnenie: *Vety v nižšie danom úryvku začínajú pomlčkou, ktorá uvádza priamu reč v dialógu* 2 body

Úloha č. 2 2 body

- Písmeno zodpovedajúce správnej odpovedi: **b**

Úloha č. 3 2 body

- Písmeno zodpovedajúce správnej odpovedi: **d**

Úloha č. 4 6 bodov

- Usporiadanie zoznamu úloh v podobe poznámok 2 body
- Za každú zistenú úlohu:
 - a) identifikácia stanovíšť vatrárov 1 bod
 - b) zistenie počtu vojakov v meste 1 bod
 - c) zistenie počtu stráží pred bránou 1 bod
 - d) nájdenie spôsobu ako dobyť Štiavnicu 1 bod

Úloha č. 5. 6 bodov

- Po 1 bode za každý správne označený (pravdivý/nepravdivý) výrok.
 - a) Ahmet sa chcel dostať k ťažkým pokladniciam Štiavnice. (*pravdivý*) 1 bod
 - b) Na jar roku 1570 Hassan chystal veľkú výpravu. (*nepravdivý*) 1 bod
 - c) Hassan dal zavolať Ahmeta, aby mu prezradil svoj plán. (*nepravdivý*) 1 bod
 - d) Beg Ahmet vyslal zvedov, aby pozisťovali sídla vatrárov. (*pravdivý*) 1 bod
 - e) Zvedovia sa mali preobliecť za rubárov, aby neboli podozriví. (*pravdivý*) 1 bod
 - f) Hassanov otec nebol udatným človekom, a preto tragicky umrel. (*nepravdivý*) 1 bod

Úloha č. 6 4 body

- 1 bod za každé správne vysvetlenie slovného spojenia
Napríklad:
 - „skloniť pyšné šije“ – poddať sa niekomu. 1 bod
 - „biť do očí“ – byť nápadným, vzbudzovať pozornosť a pod. 1 bod
 - „vrývať do pamäti“ – dobre si (niečo) zapamätať, pevne utkvieť v pamäti. 1 bod
 - „počúvať za štyroch“ – byť veľmi vnímavý, získavať správy a pod. 1 bod

Úloha č. 7 7 bodov

- Chronologické usporiadanie obsahu správy 3 body
- Použitie základných kontextových informácií z daného úryvku literárneho diela 2 body
- Správna formulácia viet 1 bod
- Formálna úprava textu 1 bod

ZADANIE II. (40 bodov)

Úloha č. 1 2 body

- Písmeno zodpovedajúce správnej odpovedi: **d**

Úloha č. 2 **2 body**

Písmeno zodpovedajúce správnej odpovedi: **c**

Úloha č. 3 **6 bodov**

- Po jednom bode za každý správne doplnený tvar slova.
Napríklad: Pred (*dva*) dvoma/dvomi rokmi Karol bol vonku aj počas silnej (*búrka*) búrky a (*víchrice*) víchrice. Dážď šľahal zo všetkých (*strana*) strán. Vietor bol taký silný, že silné stromy sa (*lámať*) lámali a s (*hukot*) hukotom padali do rieky.

Úloha č. 4 **3 body**

- Písmeno zodpovedajúce správnej odpovedi: **a**

Úloha č. 5 **3 body**

- Po jednom bode za každé sloveso v oznamovacom spôsobe.

Napríklad:

skočiť – <i>skočil</i>	1 bod
napísať – <i>napísal</i>	1 bod
hovoriť – <i>hovoril</i>	1 bod

Úloha č. 6 **4 body**

- Po jednom bode za každé utvorené prídavné meno.

Napríklad:

ako maslo – <i>maslový</i>	1 bod
ako jahoda – <i>jahodový</i>	1 bod
ako fialka – <i>fialový</i>	1 bod
ako malina – <i>malinový</i>	1 bod

Úloha č. 7 **3 body**

- Po jednom bode za každú správne uvedenú formu prídavného mena.

Napríklad:

forma <u>pozitívu</u> prídavného mena najrýdzejší – <i>rýdzi</i>	1 bod
forma <u>komparatívu</u> prídavného mena pekný – <i>krajší</i>	1 bod
forma <u>superlatívu</u> prídavného mena milý – <i>najmilší</i>	1 bod

Úloha č. 8. **10 bodov**

- Po jednom bode za každé vypísané podstatné meno 2 body
- Po jednom bode za každú správne určenú gramatickú kategóriu vypísaných podstatných mien (rod, číslo, pád, vzor) 8 bodov

Úloha č. 9 **3 body**

- Po jednom bode za každú správne napísanú číslovku

Napríklad:

12 – <i>dvanásť</i>	1 bod
940 – <i>deväťstoštyridsať</i>	1 bod
43 – <i>štyridsaťtri</i>	1 bod

Úloha č. 10 **4 body**

- Po jednom bode za každý správne priradený druh vety
a (<i>oznamovacia veta</i>)	3 (<i>Včera sme sa vrátili z výletu.</i>)	1 bod
b (<i>rozkazovacia veta</i>)	1 (<i>Uprac si svoju záhradu!</i>)	1 bod
c (<i>opytovacia veta</i>)	4 (<i>Kto je na ulici?</i>)	1 bod
d (<i>želacia veta</i>)	2 (<i>Nech sa ti darí!</i>)	1 bod

Úloha č. 1:**1. Vonkajšia forma****4 body**

- za čitateľnosť napísaného textu 1 bod
- zreteľné grafické členenie odsekov 1 bod
- čistota textu – bez škrtania 1 bod
- dodržiavanie okrajov 1 bod

2. Vnútna forma**14 bodov****obsah**

4 body

Dodržanie témy (1 bod); enumerácia vlastností osoby vo vzťahu k sebe, k obdobiu, k práci ap. (1 bod); komplexná charakteristika osoby (2 body).

kompozícia

2 body

Uplatnenie opisného slohového postupu (1 bod); dodržanie zvoleného kompozičného plánu (1 bod).

jazyk

5 bodov

Využitie slovných druhov typických pre daný slohový postup (1 bod); syntaktická a morfológická správnosť jazykových prostriedkov (1 bod); syntaktické prostriedky (1 bod); časté použitie prídavných mien, prísloviek; synonym ap. (1 bod); pravopis (1 bod).

štýl

3 body

Tvorivé využitie lexiky všetkých štýlov (1 bod); využitie stylistických prostriedkov priamej a nepriamej charakteristiky (2 body)

3. Celkový dojem/celkové vyznenie práce**2 body**

Poznámka č. 1: *V prípade nedodržania predpísaného rozsahu (žiak napíše viac alebo menej strán/riadkov, než je uvedených v zadaní) pri treťom zadaní, žiak zákonite nezíska maximálny počet bodov za vonkajšiu formu práce.*

Poznámka č. 2: *učiteľ je povinný udeliť žiakovi 10 bodov z úradu (I. zadanie - 30 bodov, II. zadanie - 40 bodov, III. zadanie – 20 bodov, z úradu - 10 bodov)*

4. Príklady vyučovacích aktivít

4.1 Vyučovacia aktivita založená na teórii viacnásobných inteligencií uplatnená pri literárnom diele Kocúrkovo od Jána Chalupku

Predmet: Slovenský jazyk a literatúra

Ročník: IX.

Téma: Kocúrkovo

Špecifické kompetencie:

2.4. Uplatnenie rôznych spôsobov porozumenia a interpretácie študovaných literárnych textov.

3.1. Vypracovanie textov rôzneho druhu.

4.2. Správne a vhodné využitie foriem ústneho a písomného vyjadrovania v rôznych komunikačných situáciách.

4.4 Využitie znalostí týkajúcich sa komplexných morfosyntaktických štruktúr slovenského spisovného jazyka na správne porozumenie a nuansované vyjadrenie komunikačných zámerov.

Vyučovacia aktivita založená na teórii viacnásobných inteligencií môže byť prínosom pre žiakov, pretože:

- rozvíja kreativitu,
- vedie k hlbšiemu sebapoznávaniu,
- rozvíja a upevňuje skupinové vzťahy,
- rozvíja schopnosť žiakov spolupracovať medzi sebou,
- zabezpečuje interdisciplinárny a transdisciplinárny rozmer vyučovacej hodiny,
- pôsobí motivačne na žiakov, ktorých neoslovuje klasický typ vyučovania.

Podľa amerického profesora Howarda Gardnera existuje až 9 typov inteligencie (*Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*). Každý človek ich má, avšak u každého sú rozvinuté v rôznej miere. U niekoho dominuje nadanie na hudbu, u niekoho logika, niekto má zase najlepšie vyvinutú emočnú inteligenciu. Prostredie, v ktorom sme, ale aj konkrétna situácia rozhodujú o tom, ktorý typ inteligencie sa vyvinie najlepšie.

Prírodná inteligencia

Tento druh inteligencie určuje schopnosť človeka žiť v súlade s prírodou, ale aj lásku k zvieratám, rastlinám a prírode ako takej. Zvýšiť sa dá zážitkami v prírode, napríklad bicyklovaním vo voľnej prírode, turistikou, prechádzkami alebo záhradníčením. Ľudia s vysokou mierou tejto inteligencie sú botanici, záhradní architekti atď.

Hudobná inteligencia

Hudobná inteligencia je tvorená schopnosťou nájsť správny tón alebo rytmus. Umožňuje tvoriť hudbu, počúvať hudbu, tancovať alebo spievať a je vysoko vyvinutá u hudobníkov, skladateľov, tanečníkov alebo dirigentov. Často sa spája s vysokou úrovňou emočnej inteligencie. Zvyšuje sa pri aktivitách ako je napríklad spievanie, hranie na hudobný nástroj, ale aj počúvanie rôznych hudobných štýlov.

Logicko-matematická inteligencia

Je asi najznámejším druhom inteligencie. Je to schopnosť rozumieť číslam, logicky uvažovať, vyhodnocovať situácie, používať abstraktné myslenie, argumentovať a hľadať vzorce. Veľmi dobre býva vyvinutá u detektívov, vedcov alebo matematikov. Deti a tínedžeri, u ktorých tento typ inteligencie prevláda, sa často zaujímajú o vzorce, matematické vzťahy a kategórie. Majú radi

strategické hry, experimenty a matematické problémy. Na vývin tohto druhu inteligencie sú dobré kartové hry, strategické hry, šach, logické hádanky alebo matematické krúžky a súťaže.

Duchovná a existenciálna inteligencia

Aký je zmysel života? Táto otázka je typická pre ľudí, u ktorých je rozvinutý tento druh inteligencie. Jedinci s vysoko rozvinutou mierou duchovnej existencie sa trápia s otázkami, prečo ľudia zomierajú, ako sme sa sem vlastne dostali atď. Mávajú veľmi hlboké myšlienky, často sú filozoficky orientovaní a podľa toho si vyberajú aj svoju kariéru. Obyčajne sa stavajú filozofmi, vedcami alebo teológmi.

Interpersonálna inteligencia

Interpersonálna inteligencia je schopnosť pochopiť a vychádzať s ostatnými ľuďmi, rozpoznať nielen verbálnu, ale aj neverbálnu komunikáciu a nálady. Dobre rozvinutá je u politikov, hercov, sociálnych pracovníkov, právnikov, ľudí pracujúcich v marketingu, psychológov alebo pedagógov. Mladí ľudia s dominujúcou interpersonálnou inteligenciou sú väčšinou rodení vodcovia.

Telesno-pohybová inteligencia

Najčastejšie je dominujúcim typom inteligencie u športovcov, chirurgov a tanečníkov. Je to schopnosť zvládať aj náročné fyzické aktivity, mať skvelé koordinačné schopnosti, byť rýchly, schopnosť orientácie v priestore a schopnosť koordinácie očí a končatín.

Jazyková inteligencia

Patrí sem schopnosť rozprávať, zvládať ústny aj písomný prejav, používanie správnych slov, rozprávanie príbehov, ale aj učenie sa cudzích jazykov a pamätanie si slov. Vysokú jazykovú inteligenciu stretávame napríklad u novinárov, spisovateľov, politikov atď. Výborní rečníci alebo ľudia, ktorí sa rýchlo učia cudzie jazyky, tiež majú dominantnú jazykovú inteligenciu. Deti a tínedžeri, u ktorých dominuje tento druh inteligencie radi čítajú, píšú, rozprávajú príbehy alebo lúštia krížovky.

Intrapersonálna inteligencia

Ľudia s dominujúcou intrapersonálnou inteligenciou rozumejú sami sebe, svojim myšlienkam a emóciám. Veľmi často majú vysokú sebaúctu a vedia, čo v živote chcú. Ich inteligencia im pomáha lepšie zvládať stres a napomáha k rozumným rozhodnutiam. Mladí ľudia s touto inteligenciou sú veľmi často hanbliví a uvedomujú si svoje emócie. Prejavuje sa najmä u filozofov, náboženských vodcov, spisovateľov a psychológov.

Vizuálno-priestorová inteligencia

Je to schopnosť myslieť vo viacerých dimenziách, zahŕňa predstavivosť a schopnosť vnímať farby a predmety. Vysoko rozvinutá býva u šachistov, pilotov, námorníkov, umelcov a architektov. Títo jedinci si dokážu zapamätať obrazce, sú kreatívni a veľmi dobre sa orientujú v priestore. Deti s vysokou vizuálno-priestorovou inteligenciou majú veľmi radi labyrinty, voľný čas trávia snívaním s otvorenými očami alebo kreslením. Tento druh inteligencie sa rozvíja pri skladaní puzzle, Rubikovej kocky, hraní šachu alebo orientovaní sa v mapách.

Pre ľahšie zaradenie sa žiaka do určitej kategórie učiteľ mu poskytne tabuľku, v ktorej si môže vyznačiť prvky, ktoré ho najviac vystihujú. V tabuľke sú predstavené druhy inteligencie, v súvislosti s ktorými je možné zrealizovať aktivity pri literárnom diele Kocúrkovo.

Druh inteligencie	Žiak rád / má rád...	Silné stránky	Najľahšie sa učí tým, že...	Potenciálne povolanie
Lingvistická	Debatuje Číta Rozpráva Píše Počúva Slovné hry Lúšti krížovky	Slohové práce Slovné vyjadrovanie Jazyková citlivosť Cudzie jazyky	Hovorí, počúva a vidí slová Vytvára asociácie medzi slovami	Novinári Spisovatelia Politici
Logicko-matematická	Čísla Štruktúry Vzorce Matematické vzťahy Strategické hry Šach Logické hádanky Technológia	Abstraktné myslenie Matematické koncepty Riešenie problémových úloh Argumentácia	Vytvára konexie Uplatňuje kritické myslenie Organizuje si učenie	Detektív Vedec Matematik Odbor IT
Vizuálno-priestorová	Mapy, schémy Kreslenie Projektovanie Stavanie Farby Obrázky Labyrinty Snívanie s otvorenými očami Puzzle Rubikova kocka	Kreativita Silná predstavivosť Orientácia v priestore Všímanie si vizuálnych detailov	Sleduje obrázky, mapy, schémy, grafické znázornenia atď. Vidí a pozoruje	Umelec Pilot Námorník Architekt
Hudobná inteligencia	Hudba Spev Hudobné nástroje	Schopnosť nájsť správny tón a rytmus Vysoká úroveň emocionálnej inteligencie Vytváranie a hodnotenie hudby	Počúva hudbu Asociuje zvuky	Hudobník Skladateľ Spevák Dirigent
Telesno-pohybová	Pohyb Šport Divadlo Výlety Rolové hry	Koordinačné schopnosti – koordinácia očí a končatín Zvládanie náročných fyzických aktivít Orientácia v priestore	Priamo participuje Dotýka sa Pohybuje sa Praktické aktivity	Športovec Chirurg Tanečník Herec
Intrapersonálna inteligencia	Autoreflexia Introspekcia Etika (morálka) Poradenská činnosť	Sebahodnotenie Vyjadrovanie myšlienok a pocitov Empatia	Individualizované úlohy V atmosfére férovosti Nezávislou prácou Rád si sám vyberá aktivity, projekty	Filozof Psychológ Teológ Spisovateľ

Interpersonálna inteligencia	Sociálna interakcia Spolupráca Spoločenské vzťahy	Dobré vzťahy s ľuďmi Schopnosť porozumieť nielen verbálnej, ale aj neverbálnej komunikácii Vyjednávanie Široká perspektíva Chápanie iných	V skupine Pomocou rozhovorov Pomocou komunikácie s inými	Politik Herec Sociálny pracovník Právnik Marketing Pedagóg
-------------------------------------	---	---	--	---

Na základe informácií a kritérií uvedených v tabuľke každý žiak sa zaradí do skupiny, ktorú charakterizuje určitý typ inteligencie. Následne každá skupina vytvorí/vypracuje úlohu, ktorá je špecifická pre daný druh inteligencie. Nižšie uvedieme príklady úloh, ktoré sa dajú zrealizovať pri divadelnej hre Kocúrkovo:

Jazyková inteligencia: žiaci zo skupiny, pre ktorých je charakteristický tento druh inteligencie, môžu napísať niekoľko strán z denníka niektorej z postáv, napríklad z denníka Ľudmily v deň, keď bola požiadaná o ruku Svobodom. Alebo môžu vymyslieť báseň, pomocou ktorej Svoboda vyjadrí lásku Ľudmile.

Logicko-matematická inteligencia: žiaci zo skupiny, pre ktorých je charakteristický tento druh inteligencie, môžu vypísať z diela všetky číselné vzťahy existujúce v diele – predstaviť nám dielo zo štatistického pohľadu, napríklad počet dejstiev, počet dní, v ktorých sa odohráva dej, počet postáv, sľúbená učiteľská výplata Svobodu atď. Žiaci, ktorí sú zbehlí v IT, môžu preniesť postavy z diela do sveta Robloxu alebo iných počítačových programov.

Vizuálno-priestorová inteligencia: žiaci zo skupiny, pre ktorých je charakteristický tento druh inteligencie, môžu vytvoriť kresbu, v ktorej znázornia niektorú zo scén/postáv z Kocúrkova, plagát, ktorým by pozývali na divadelné predstavenie. Taktiež môžu nájsť na mape geografické miesta, ktoré sú prítomné v diele.

Hudobná inteligencia: žiaci zo skupiny, pre ktorých je charakteristický tento druh inteligencie, môžu zhudobniť pasáže z diela, napríklad v opernom, rapovom alebo v akomkoľvek inom hudobnom štýle a predviesť ich pred triedou.

Telesno-pohybová inteligencia: žiaci zo skupiny, pre ktorých je charakteristický tento druh inteligencie, môžu zahrať pantomímu. Ostatné skupiny by mohli hádať, ktoré postavy, scény znázorňujú. Tiež by mohli zahrať pred triedou sekvencie z divadelnej hry.

Intrapersonálna inteligencia: žiaci zo skupiny, pre ktorých je charakteristický tento druh inteligencie, by mohli vytvoriť psychologický profil niektorej z postáv, napríklad zaujímavý by bol profil rodiny Tesnošilovcov, v ktorom by boli predstavené nedostatky vo výchove detí a dôsledky nesprávnej výchovy rodičov v živote ich detí. Taktiež by sa mohli pokúsiť rozdeliť postavy z hľadiska temperamentu na skupinu introvertov/extrovertov, respektíve sangvinikov, melancholikov, flegmatikov a cholerikov.

Interpersonálna inteligencia: žiaci zo skupiny, pre ktorých je charakteristický tento druh inteligencie, by mohli vytvoriť a predviesť pred triedou rozhovor s hlavnými postavami v rámci televíznej relácie, ktorá by sa volala napríklad Na telo, kde by im kládli zákerné otázky – pýtali by sa na vysvetlenia určitého konania, na pocity, na detaily, ktoré nie sú zrejmé z diela.

Následne žiaci predstavia svoje výtvary / produkty spoločnej práce pred triedou.

4.2 Vyučovacia aktivita založená na komunikácii

Predmet: Slovenský jazyk a literatúra

Ročník: IX.

Téma: Jazyková komunikácia a sloh

„Komunikácia je najprirodzenejší spôsob a prostriedok, ktorý používa pedagóg na rozvoj osobnosti dieťaťa. Komunikácia je výmena významov, informácií medzi ľuďmi. Nemožno nekomunikovať. Človek už tým, že je, vysiela o sebe správy, komunikuje. Učiteľ má byť profesionál vo vedení rozhovoru, v komunikácii. Pre žiakov sa stáva komunikačným vzorom.“ (Zelina, M., 1996, s. 144)

Vedieť komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- + vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii – ústne (vhodná forma a obsah).
- + vyjadrovať sa adekvátne komunikačnej situácii – písomne (vhodná forma a obsah).
- + čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty
- + aktívne počúvať

Mať schopnosť učiť sa učiť

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci mohli:

- + učiť sa samostatne
- + zaujímať sa o podnety na učenie z rôznych zdrojov
- + poznať svoj učebný štýl

Tvoriť prosociálny hodnotový systém a kritické myslenie. Vytvárať pozitívny vzťah k vlastnému národu. Akceptovanie odlišnosti iných.

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci vedeli:

- + štylisticko-lexikálne analyzovať text a významovo interpretovať
- + vybrané epické sylabické básne
- + verbalizovať vlastný čitateľský zážitok a obhajovať svoje stanovisko

Chápať umelecké dielo ako autorov model sveta:

- + interpretovať literárne diela
- + analyzovať vonkajšiu a vnútornú kompozíciu diela
- + určiť význam identifikovaných jazykových prvkov textu pre myšlienkové poslanstvo a estetickú pôsobivosť diela.

Hlavný cieľ komunikácie:

Aktualizovať a rozšíriť profesijné kompetencie učiteľa potrebné na realizovanie vyučovacieho procesu, v ktorom sa majú rozvíjať kľúčové kompetencie žiakov v oblasti komunikácie a komunikačných zručností.

Špecifické ciele komunikácie:

- + Rozšíriť poznatky z oblasti verbálnej a neverbálnej komunikácie, z oblasti interného a externého systému komunikácie a získať komunikačné zručnosti, ktoré skvalitňujú vyučovací proces;
- + Rozvíjať spôsobilosť adekvátne komunikovať v kontexte komunikačnej situácie;
- + Rozvíjať zručnosť vybrať a použiť vhodné komunikačné metódy a techniky podporujúce efektívnu komunikáciu, stimulujúce komunikačné skúsenosti a rozvíjajúce komunikačné zručnosti;
- + Rozšíriť znalosti o vhodnosti/nevhodnosti využitia prostriedkov neverbálnej komunikácie v školskej praxi v interakcii učiteľ – žiak;
- + Rozvíjať spôsobilosť identifikovať a eliminovať komunikačné zlozvyky;
- + Prehľbiť schopnosť aplikovať poznatky z oblasti interpersonálnej a intrapersonálnej komunikácie pri realizácii vyučovacieho procesu: pri riešení problémových situácií, pri odstraňovaní komunikačných bariér, pri identifikovaní postojov a vzťahov v školskej komunikácii;
- + Prehľbiť schopnosť zhodnotiť svoje postupy v oblasti komunikačných zručností.

Jazyková komunikácia

- **komunikácia** = ústne alebo písomné sprostredkovanie informácií rečou;
- **informácia** = myšlienkový obsah, ktorý odosielateľ oznamuje prijímateľovi, má rôznu podobu – od jednoduchej správy až po komplikované literárne dielo.

Každá informácia sa odohráva v komunikačnej situácii, na ktorú sa môžeme pýtať otázkami:

- * **Kto?** (autor)
- * **Čo?** (obsah)
- * **Komu?** (adresát)
- * **Prečo?** (cieľ, účel)
- * **Ako?** (štýl)
- * **Kde?** (prostredie)

jazyk = existuje len v našej myslí, je to súhrn pravidiel, na základe ktorých vzniká reč;

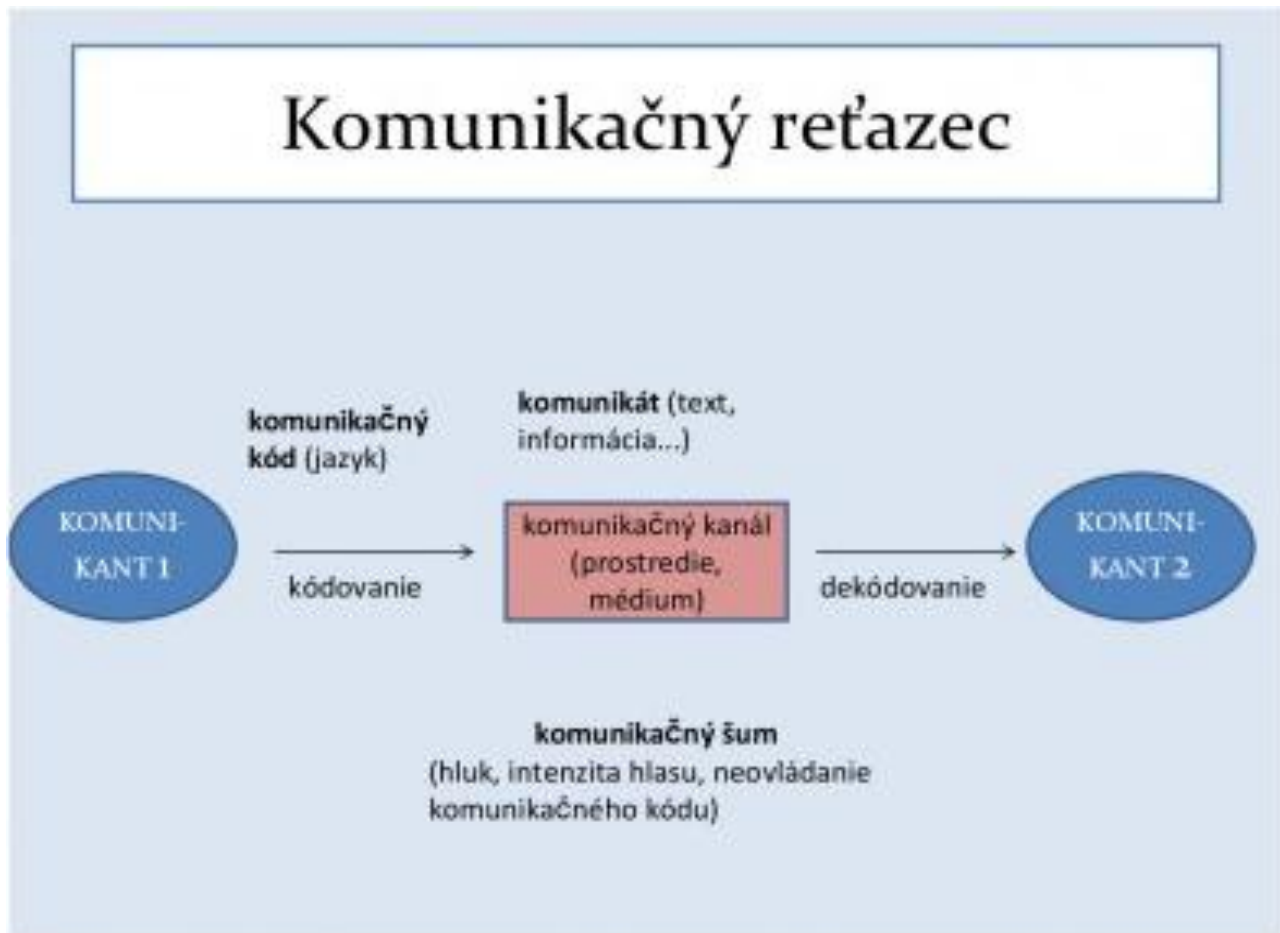
reč = realizácia abstraktného jazykového systému v konkrétnom jazykovom prejave v komunikácii (hovorená alebo písaná podoba jazyka);

funkcie jazyka = dorozumievacia, poznávacia (jazyk slúži ako nástroj myslenia), estetická a reprezentatívna;

Druhy komunikácie

- **verbálna komunikácia** (ústna, písomná)
- **neverbálna komunikácia** (mimika, gestá)

- **bežná komunikácia** (hovorový štýl)
- **oficiálna komunikácia** (administratívny štýl)
- **priama komunikácia** (účastníci sú v priamom kontakte)
- **nepriama komunikácia** (účastníci nie sú v tej chvíli na tom istom mieste)
- **monologická komunikácia** (hovorí jeden človek, chýba verbálna spätná väzba)
- **dialogická komunikácia** (komunikácia dvoch a viacerých účastníkov, funguje spätná väzba)

- ✓ **autor (komunikant 1)** = vytvára a odosiela informáciu, *kódovanie*
- ✓ **komunikát** = písaná alebo ústna informácia
- ✓ **prijímateľ (komunikant 2)** = prijíma informáciu, *dekódovanie*
- ✓ **kód** = jazyk
- ✓ **komunikačný kanál** = prekonanie vzdialenosti medzi účastníkmi komunikácie, *vzduch*
- ✓ **komunikačný šum** = sťažuje prenos informácie, *hluk, nízka intenzita hlasu*

Pracovný list

1) Prirad'te osoby ku komunikačnej sfére, ku ktorej si myslíte, že patria:

rodičia a ich dieťa, dvaja priatelia, dvaja spolužiaci, učiteľ a žiak, manžel a manželka, zamestnanec a šéf, dvaja kolegovia, dvaja susedia

Súkromná/neoficiálna sféra:	
Oficiálna sféra:	

2) Roztried'te útvary hovorového štýlu do skupín:

súkromný list, čítanie, rozprávanie príbehu, telefonický rozhovor, diskusia, odkaz na záznamník, blahoželanie, kondolencia, debata, polemický rozhovor, inzerát, reklama, SMS, vizitka.

KLASICKÉ: ústne:	
KLASICKÉ: písané:	
MODERNÉ:	

3) Prečítajte text a odpovedzte na otázky pod textom.

Dievča, čo robíš v rose studenej?

Vijem si pierko, perečko, pierko
z ruže červenej!

Keď ho uviješ, komuže ho dáš?

Tebe, milému, tebe, milému, že k nám chodieval.

- a. Koľko komunikantov je v ukážke ľudovej piesne?
- b. Nahrad'te všeobecné podstatné mená, ktoré pomenúvajú osoby, vlastnými menami. Ako bude text vyzerat'?
- c. Prepíšte text s vlastnými menami:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4) Prečítajte si ukážku:

„Spolužiak Peťo sa zrazu rozbehol k bazénu a skočil hlavičku. Najprv sme si mysleli, že machruje. Keď sa však dlho nevynáral z vody, strpli sme od strachu. Skočili sme za ním, vytiahli ho na breh a položili na chrbát. Vedeli sme, že je zle! Zakrvavená hlava, bezvládne telo. Privolali sme plavčíka. Keď Peťo nereagoval na oslovenie ani na bolestivý podnet, plavčík usúdil, že je zrejme v bezvedomí. Držal mu pevne oboma rukami hlavu, nadvihol mu dolnú čeľusť a pozoroval, či dýcha. Keď sa ukázalo, že žije, zvýskli sme od radosti. Istá staršia pani zakričala, aby sme zavolali záchranku na číslo 112 a priniesli lekárničku na ošetrovanie krvácania z hlavy. Potom plavčík požiadal štyroch ľudí okolo o pomoc a spolu Peťu uložili do stabilizovanej polohy“ zaspomínal Miro.

Pracujte s ukážkou. Dopracujte:

Úvod

.....

.....

.....

.....

.....

Záver

.....

.....

.....

.....

.....

4.3 Vyučovacia aktivita zameraná na obohacovanie slovnej zásoby

Trieda:	IX. ročník
Predmet:	Slovenský jazyk a literatúra/gramatika
Zložka:	Jazyková zložka
Tematický celok:	Lexikálna rovina jazyka
Výchovný cieľ:	„Slová sú ako včely. Majú med i žihadlo.“ Švajčiarske príslovie
Téma:	Obohacovanie slovnej zásoby
Cieľ vyučovacej hodiny:	<ul style="list-style-type: none">– Žiak porozumie a na konkrétnom príklade vie vysvetliť ako funguje obohacovanie slovnej zásoby v slovenskom jazyku.– Žiak prejavuje svoj názor a aktivitu. Rozvíja svoje tvorivé myslenie.– Žiak vytvorí vlastný neologizmus.

Typ vyučovacej hodiny:	<i>Hodina osvojovania nových vedomostí</i> <i>Didaktický cyklus:</i> <i>sformulovanie cieľov, ich prijatie žiakmi</i> <i>aktualizácia osvojeného učiva, ktoré súvisí s novým učivom</i> <i>osvojenie nového učiva</i> <i>jeho upevnenie a prehĺbenie</i> <i>kontrola výsledkov</i> <i>zabezpečenie domácej prípravy</i>
-------------------------------	--

Popis edukačného programu, vyučovacie metódy:	<i>Vstupná diagnostika</i> <i>Motivácia</i> <i>Expozícia</i> <i>Fixácia</i> <i>Diagnostika</i> <i>Zadanie domácej úlohy</i>
--	--

Medzipredmetové vzťahy:	<i>komunikácia</i>
--------------------------------	--------------------

Učebné pomôcky, didaktická technika,	<i>textové pomôcky, PC, projektor, prezentácia Obohacovanie slovnej zásoby, frazeologický slovník</i>
---	---

Vstupná časť (3 min.)

Pozdrav, kontrola neprítomnosti. Slovné oboznámenie žiakov s cieľom a štruktúrou hodiny.

Organizačná časť (5 min.)

Hodinu začnem hromadným ústnym opakovaním učiva z minulej hodiny. Dialóg aktivizuje žiakovo myslenie, uvádza žiaka do prirodzenej situácie, kde musí niečo riešiť, musí hľadať vzťahy,

učiť sa myslením. Budem klásť otázky na vyvolanie predchádzajúcich skúseností a poznatkov žiakov.

- *Kým prejdeme na nové učivo, najskôr si spoločne skontrolujeme domácu úlohu z minulej hodiny a zopakujeme, o čom sme hovorili na poslednej hodine.*

Postupne budem klásť otázky z učiva, ktorým sa žiaci zaoberali na poslednej hodine. Jedná sa o učivo *Členenie slovnej zásoby*. Správnosť odpovedí budem kontrolovať.

- *Aké štylisticky príznakové slová sú typické pre hovorový štýl?*
- *Ako sa nazývajú slová, ktoré sa objavujú vo všetkých jazykových štýloch?*
- *Uveďte slovo, ktoré môže mať viacero významov.*

Motivačná etapa (5 min.)

Nasleduje motivačný rozhovor.

- Povedzte vlastný názor k švajčiarskemu prísloviu: „*Slová sú ako včely. Majú med i žihadlo.*“

Po zodpovedaní motivujúcich otázok prejdem k téme hodiny.

- *Témou dnešnej hodiny je vysvetliť akým spôsobom sa obohacuje slovná zásoba slovenského jazyka.*

Plynule prejdem do druhej fázy hodiny.

Expozičná fáza - výklad a vysvetľovanie nového učiva.

Žiaci sa v tejto fáze oboznámia s novými informáciami a osvoja si nové poznatky. V expozičnej časti spustím prezentáciu a hneď prechádzam na vysvetľovanie nového učiva.

Obohacovanie slovnej zásoby. Spôsoby obohacovania slovnej zásoby

Tvorenie slov: Vznik nových lexikálnych významov slov môže nastať **odvodzovaním/ deriváciou**.

Poznáme tri základne spôsoby odvodzovania,

1. pomocou predpony- prefixálne – *pre-robiť, za-čarovať*.
2. pomocou prípony - sufixálne – *autor-ský, napred-ovať*.
3. bez prípony – afixálne- *výlet, výkres, nákres*.

skladaním/kompozíciou (pravé zložené slová – *les-o-park, veľko-o-mesto, vlast-i-veda, vlast-i-zrada*, sú tam dva slovotvorné základy) a (nepravé zložené slová – *vrti-chvost, vedy-chtivý, kníh-kupec*, nachádzajú sa tu dva členy syntagmy)

Tvorenie viacslovných pomenovaní: Poznáme dva spôsoby tvorenia viacslovných pomenovaní

- a) **združené pomenovania**, sú také pomenovania, ktoré pomenúvajú skutočnosť priamo a označujú jeden pojmový obsah (*triedna kniha, ľahká atletika, zoologická záhrada, diplomová práca, hnedé uhlie* a pod.
- b) **frazeologizmy**, sú ustálené slovné spojenia/zvraty, ktoré majú prenesený obrazný význam (*mať hrošiu kožu, byť do vetra, tichá voda brehy myje...*)

Nasledujú úlohy, aby si žiaci precvičili vysvetlené pojmy z tejto kategórie.

Úlohy:

- **Rozdeľte nasledujúce zložené slovo na základné slová, z ktorých vzniklo:** veselohra, zvukomaľba, veľtrh, autoatlas, vodováha, moreplavec, časolet, perokresba, mikropočítač, rádioprijímač, sociálnodemokratický, vedeckovýskumný, svetlotechnický, pravdepodobný, občianskoprávny...

Žiakom zadáme len prvých päť slov a pokiaľ im rozdeľovanie nerobí žiadne problémy pokračujeme na ďalšiu úlohu.

- **Aký význam majú tieto frazeologizmy?**
 - *Vedeli by ste vysvetliť frazeologizmus tichá voda brehy myje?*
 - *Dokážete vysvetliť frazeologizmus*
 - *Aký význam má ustálená frazéma Svätosväte?*

- **V texte podčiarknite zložené slová:**

kníhtlačiar, OSN, milovať, únava, sedenie, Ing., duchaplný, krutovládca, hranica, mozog, kosoštvorec, pletenie, učivo, km, celoživotný, otrava, autodoprava, úroda, harašenie, elektromagnet, stanica, vlak, murivo, kniha, zlatovláska

Tvorenie obrazných pomenovaní:

Tvorenie obrazných pomenovaní prebieha **pomocou metafor**, ide o prenesenie významu na základe vonkajšej podobnosti (*hlava – hlava štátu, hviezda – celebrita, čelo – čelo postele, noha – noha stolu, hlava – hlava rodiny...*)

alebo **pomocou metonymie**, ide o prenesenie významu slova na základe vnútornej súvislosti (*chodí v hodvábe, číta Puškina, počúvala Mozarta, vypil celý pohár, robí v novinách, talianska domácnosť...*)

Pretváranie slov: Pri pretváraní slov sa vyjadruje ten istý lexikálny význam slova iným spôsobom. Poznáme tri spôsoby pretvárania slov, **univerbizácia** – zmena viacslovného pomenovania na jednoslovné (*zlatá medaila – zlato, diplomová práca – diplomovka* a pod.), **multiverbizácia** je zmena jednoslovného pomenovania na viacslovné (*navštíviť – vykonať návštevu, drevo – drevená hmota...*) a **skracovanie/abreviácia**, ako tvorenie skratiek, skratkových slov, značiek, iniciálových skratiek, napr. (*MUDR., Ing., doc., SR, USA, H₂ O, SOŠ, kg...*)

Preberanie slov:

Dôvody preberania slov z cudzích jazykov: chýba domáci výraz (*suši, snowboard, klon...*), domáci výraz je dlhý (*podporovateľ – sponzor, programové vybavenie PC – softvér...*), potreba internacionálneho odborného názvu v odbornom prostredí (*aorta...*), obohacovanie synonymických radov (*osobnosť – celebrita, tvoriť – kreovať...*), prejav exkluzivity, módnosti, cudzieho výrazu (*párty, imidž, look, outfit, shop, room...*)

Úloha:

- **Z akých jazykov sú tieto slová prevzaté?**

január, február... december, kríž, lekcia, corpus delicti – z latinčiny
aróma, meter, telefón, tragédia, hymna, teória, pápež – z gréčtiny
ústava, poznatok, nerast, otázka, dotazník, rozhlas – z češtiny
mramor, opera, pizza, mozaika, balkón, valuta, konto – z taliančiny
tango, toreador, korida, kanibal, gitara, vanilka – zo španielčiny
bača, koliba, vatra, fujara, cap, bryndza, valach – z rumunčiny
futbal, basketbal hokej, mejkap, hobby, web, manažér – z angličtiny
guláš, čardáš, kišasonka, tarhoňa, bajúzy, báčik – z maďarčiny

Neologizmy: Neologizmus je novoutvorené slovo alebo slovné spojenie na pomenovanie nového javu. V umeleckom štýle sú vytvárané autormi ako prostriedky na ozvláštnenie či aktualizáciu výrazových prvkov diela. Ide o expresívne varianty synonymického radu. Spôsoby obohacovania slovnej zásoby sa obohacujú aj **prenášaním významu** slov. Väčšinou na základe ich podobnosti. Prenášaním významu sa mení význam slova alebo výrazu, slovo získa nový, obrazný, prenesený význam...

Nasleduje zhrnutie učiva. Na tabuľu premietnem pojmovú mapu. A všetky pojmy zopakujem. Pojmová mapa.

Fixačná a diagnostická fáza – opakovanie a upevňovanie učiva

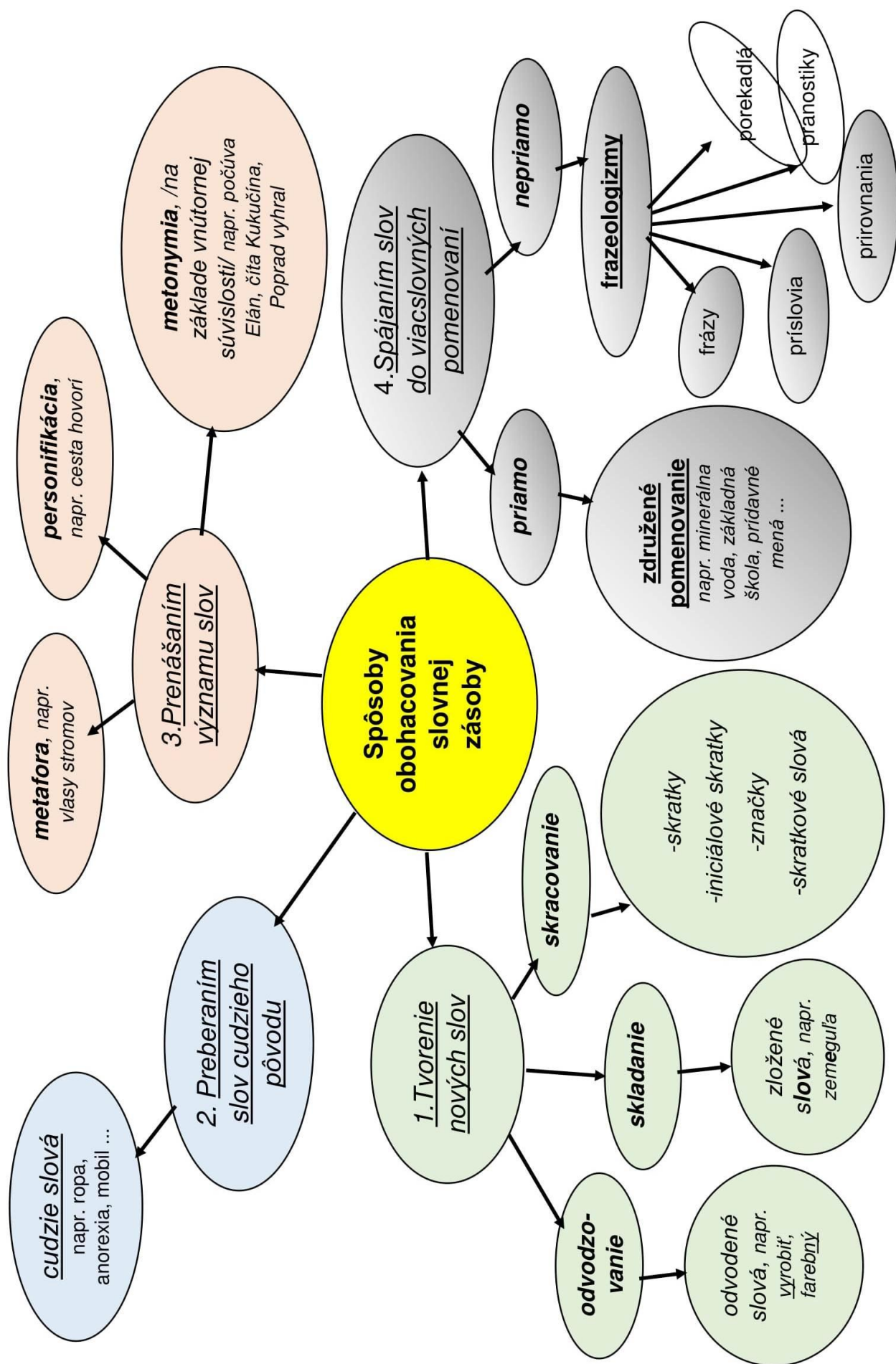
Počas týchto fáz si spoločne zopakujeme a upevníme učebný materiál, prostredníctvom cvičení si preverím osvojené poznatky, či žiaci pochopili jednotlivé súvislosti, fakty, informácie.

- *Akými spôsobmi sa slovná zásoba môže obohacovať?*
- *Urč spôsob vzniku slov: preskočiť, lesný, minerálka, materina dúška, krasopis.*
- *Urč akým spôsobom vzniklo slovo H₂ O?*
- *Čo je to frazeologizmus?*
- *Uvedte príklady na slová prevzaté z cudzieho jazyka.*
- *Uvedte dva príklady multiverbizácie*
- *V ktorom slovníku by si hľadal slovo cyklón.*

Aplikačná fáza (zadanie domácej úlohy)

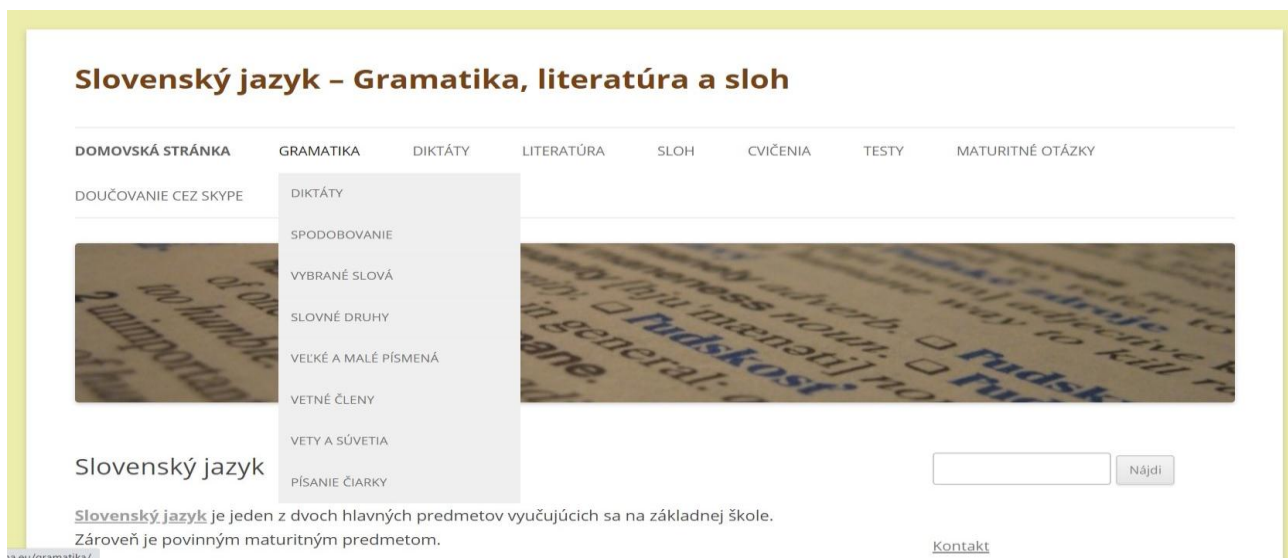
Žiakom zadám na domácu úlohu, vytvorenie vlastného neologizmu, ktorý použijú v krátkom texte.

- *Na domácu úlohu budete mať vytvoriť vlastný neologizmus, ktorý použijete v krátkom texte.*

5. Učebné zdroje – zamerané na vyučovanie slovenského jazyka a literatúry. Využitie pozitívnych skúseností overených praxou pri dištančnom vyučovaní počas pandemického obdobia.

5.1 Online aplikácie zamerané na vyučovanie slovenského jazyka a literatúry v školách s vyučovacím jazykom slovenským

Webová stránka *Slovenský jazyk*

- Na tejto stránke nájdete teóriu aj príklady. V časti gramatika nájdete základnú teóriu z pravopisu – vybrané slová, spodobovanie, slovné druhy, vetné členy, vety a súvetia.
- Žiaci si majú možnosť precvičiť aj praktické zručnosti v pravopise prostredníctvom diktátov.
- V časti sloh si žiak môže naštudovať teóriu slohových postupov a jazykových štýlov. Zároveň v tejto časti je možné konzultovať jednoduché definície a vzory daných slohových útvarov, ako napr. opis, rozprávanie, výklad a esej, úvaha, životopis, súkromný list, správa a oznámenie.
- Webovú stránku môžete navštíviť kliknutím na tento odkaz: <https://slovincina.eu/>

Webová stránka *Úlohy zo slovenčiny pre deti na základných školách*

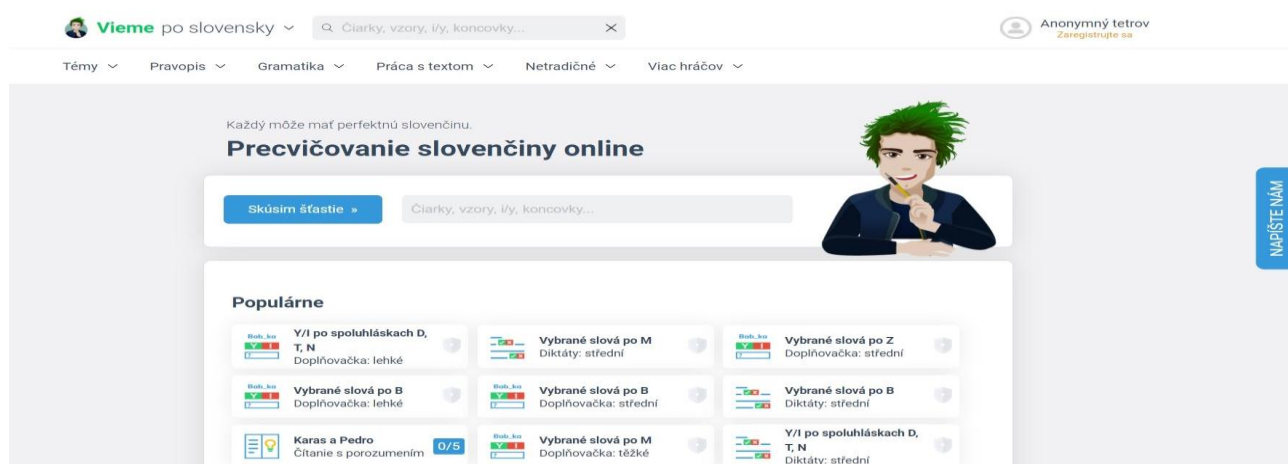
- Táto webová stránka je charakteristická svojou štruktúrou. Obsah učiva zoskupuje na základe predmetov a jednotlivých ročníkov.

- Dominantné zastúpenie tu má učivo zo slovenského jazyka a literatúry.
- Pri používaní tejto webovej stránky sa upozorňuje na to, že učebná látka je štruktúrovaná podľa platných kurikulárnych dokumentov Slovenska. Týmto náročnosť učiva pre jednotlivé ročníky nemusí zodpovedať učebným osnovám planým pre predmet Slovenský jazyk a literatúra vyučovaný na území Rumunska.
- Veľkým plusom sú didaktické hry, ktoré dokážu spestriť vyučovací proces.
- Stránka disponuje konfiguráciou tlače, ktorá umožňuje učiteľovi vytlačiť si dané úlohy na papier, rozdeliť ich medzi žiakov, aby úlohy riešili mimo počítača alebo tabletu, doma i v škole. Je len na učiteľovi, koľko úloh pre tlač vyberie a akého druhu.
- Webovú stránku môžete navštíviť kliknutím na tento odkaz: <https://www.grammar.in/sk/>

Webová stránka *Interaktívne cvičenia zo slovenského jazyka*

- Špecifikom tejto webovej stránky je veľké množstvo interaktívnych cvičení, ktoré umožnia žiakovi precvičiť si osvojené teoretické poznatky.
- Učivo je štruktúrované podľa jazykových rovín. Nájdete tu základné cvičenia zamerané na pravopis ohybných a neohybných slovných druhov, vybrané slová, písanie veľkých písmen. Neoddeliteľnou súčasťou sú aj súhrnné diktáty.
- Veľké pozitívum vidím v tom, že stránka umožňuje okamžitú spätnú väzbu. Súčasťou stránky sú aj testy zo slovenskej literatúry, samozrejme, svoje opodstatnenie nájdú na hodinách slovenskej literatúry na strednej škole.
- Webovú stránku navštívite kliknutím na tento odkaz: <https://www.gymmoldava.sk/ICV/SJL/indexICV.php>

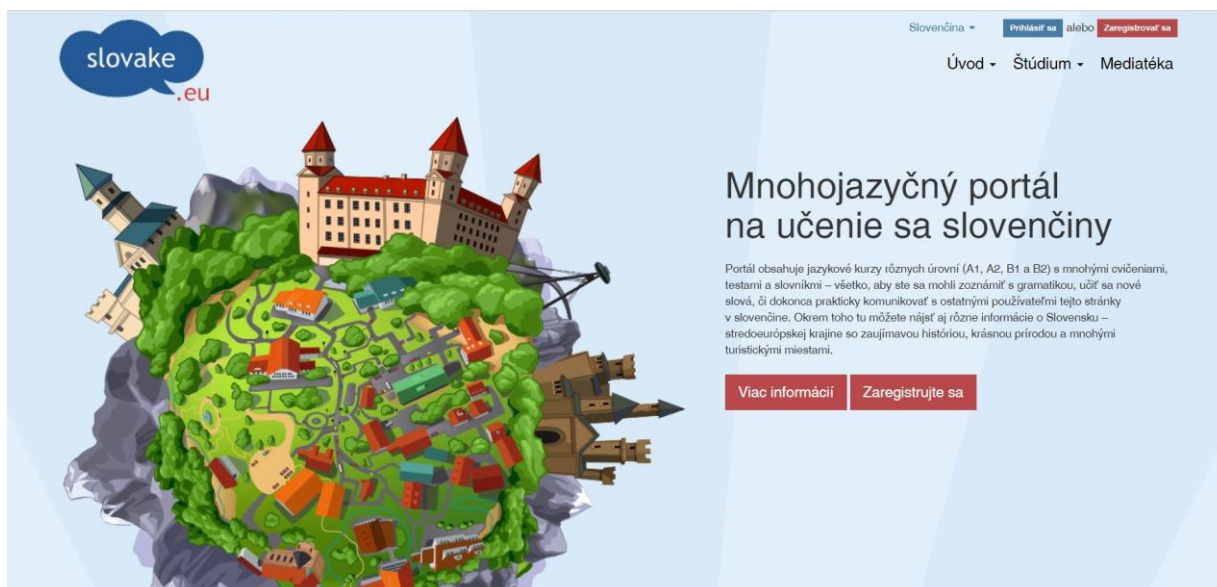

Webová stránka *Vieme to – sekcia Vieme po slovensky*

- Systém, ktorý ponúka pestré a zábavné precvičovanie češtiny, angličtiny, slovenčiny a ďalších predmetov pod jednou strechou. Na tvorení obsahu sa podieľa skupina skúsených učiteľov.

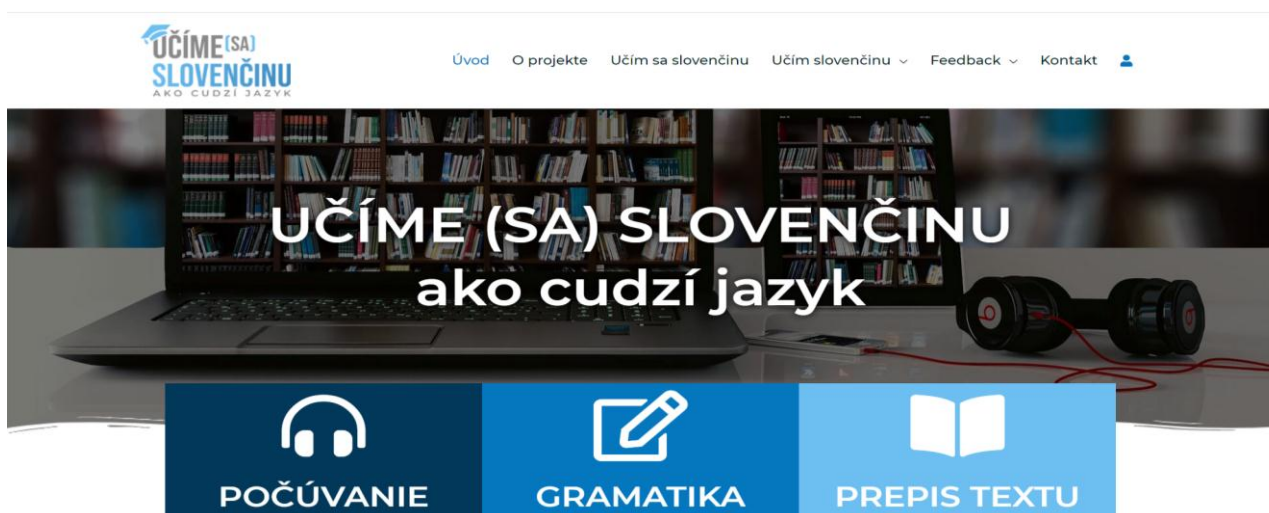
- Základ tvorí rozsiahla databanka jednoduchých cvičení, v ktorých žiak vyberá správnu odpoveď. Diktáty sú sprístupnené tak vo forme audionáhravky, ako aj vo forme dopĺňovačiek.
- Okrem klasických cvičení žiak tu môže nájsť aj veľké množstvo hravých cvičení.
- Webovú stránku môžete navštíviť kliknutím na tento odkaz: <https://www.viemeposlovensky.sk/>

5.2 Online aplikácie zamerané na vyučovanie slovenského jazyka v školách s vyučovacím jazykom rumunským

Webová stránka *Slovake.eu*

- Známa aj ako mnohojazyčný portál na učenie sa slovenčiny. Vhodná pre frekventantov hodín slovenského jazyka ako materinského jazyka na sekciách s vyučovacím jazykom rumunským.
- Portál obsahuje jazykové kurzy rôznych úrovní (A1, A2, B1 a B2) s mnohými cvičeniami, testami a slovníkmi – všetko, aby ste sa mohli zoznámiť s gramatikou, učiť sa nové slová, či dokonca prakticky komunikovať s ostatnými používateľmi tejto stránky v slovenčine.
- Okrem toho tu môžete nájsť aj rôzne informácie o Slovensku – stredoeurópskej krajine so zaujímavou históriou, krásnou prírodou a mnohými turistickými miestami.
- Webovú stránku môžete navštíviť kliknutím na tento odkaz: <https://slovake.eu/sk>

Webová stránka *Učíme (sa) slovenčinu ako cudzí jazyk*

- Je to perfektné riešenie pre samoštúdium pomocou elektronických zariadení.

- Audiovizuálny materiál je krátky (v rozsahu max. 2 – 5 min.). Ku každému videu sú k dispozícii krátke cvičenia so spätnou väzbou.
- Môžete si precvičiť nielen počúvanie s porozumením, ale aj gramatiku alebo lexiku.
- Každý týždeň sú k dispozícii nové učebné materiály pre učiacich sa. Pre vyučujúcich sú voľne dostupné didaktické materiály formou pracovných listov.
- Texty sú pre jazykové úrovne A1/A2, B1/B2, C1/C2 (podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky).
- Učebné materiály je možné vyberať si podľa preferovanej oblasti záujmu, resp. tematických okruhov.
- Tento portál sa od iných učebných platforiem odlišuje najmä tým, že ponúka prácu s autentickými textami. A to nielen učiacim sa, ale aj vyučujúcim.
- Webovú stránku môžete navštíviť kliknutím na tento odkaz: <https://www.ucimesaslovencinu.sk/>

Zoznam použitej literatúry

Slovenská literatúra – učebnica pre 9. ročník, Molnár Ivan, Heckel Matei, Editura didactică și pedagogică, București, 1995

Nový slovenský jazyk pre stredné školy 1. roč. – učebnica, Milada Caltíková a kol., Orbis Pictus Istropolitana, Bratislava, 2019

Literatúra I pre stredné školy – učebnica, Alena Polakovičová, Milada Caltíková a kol. Orbis Pictus Istropolitana, Bratislava, 2002

Antológia slovenskej literatúry – zväzok 1. Elena Darina Kmeťová, Anna Mót'ovská, Vydavateľstvo Ivan Krasko, Nadlak, 2003

http://programe.ise.ro/Portals/1/Curriculum/Progr_Lic/LC/MAT/Limba%20si%20literatura%20slovaca_clasa%20a%20IX-a.pdf

<https://www.ucimesaslovencinu.sk/>

<https://slovake.eu/sk>

<https://www.viemeposlovensky.sk/>

<https://www.gymmoldava.sk/ICV/SJL/indexICV.php>

<https://slovincina.eu/>

<https://www.grammar.in/sk/>

Kolektív autorov

Prof. Gubani Ianko	Teoretické lýceum Jozefa Gregora Tajovského v Nadlaku / Ministerstvo školstva
Prof. Heckel Iarminca	Teoretické lýceum Jozefa Gregora Tajovského v Nadlaku
Prof. Kubelak Marka	Teoretické lýceum Gabriela Tepelea v Borode
Prof. Lasak Rujanca	Teoretické lýceum Jozefa Kozáčka v Bodonoši
Prof. Šomrak Ludmila	Teoretické lýceum Jozefa Gregora Tajovského v Nadlaku